

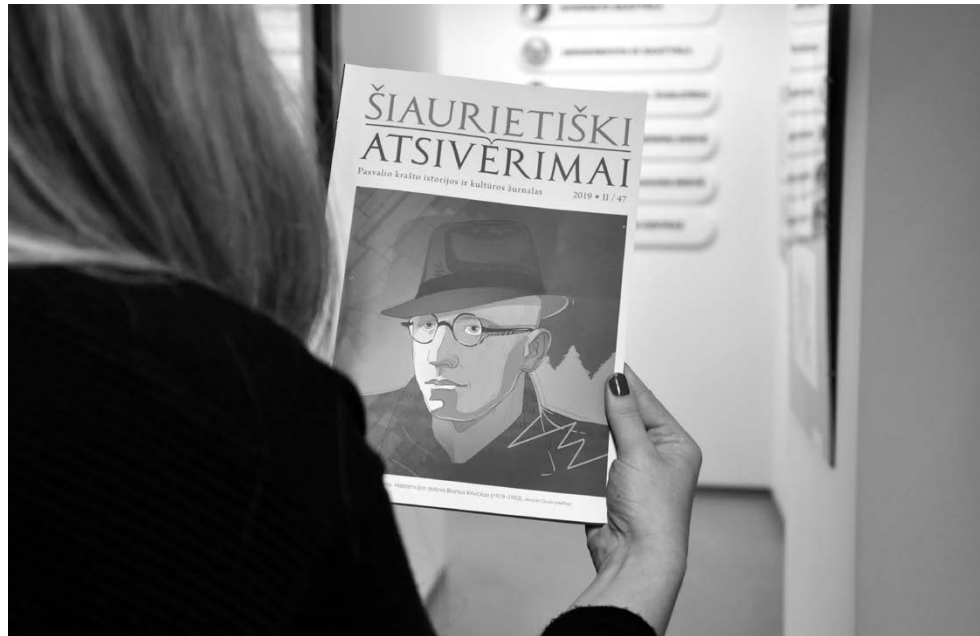
„Šiaurietiški atsivėrimai“ žengia į trečią dešimtį

Agnė GRINEVIČIŪTĖ

Sausį pasirodė antrasis praėjusių metų Pasvalio krašto istorijos ir kultūros žurnalo „Šiaurietiški atsivėrimai“ numeris. Juo užbaigti 2019 metai, kurie šiam žurnalui buvo sukaktuviniai, nes pernai šis solidus mūsų krašto leidinys minėjo 20-metį. Taip pat pernai jo visuomeninė redakcija įvertinta Pasvalio rajono savivaldybės mero padėka už reikšmingą kultūrinį indėlį garsinant Pasvalio kraštą. Tad koks gi naujausias žurnalo numeris ir kuo jis ypatingas?

Pirmiausia žvilgtelkim į viršelį. Jame – mūsų rajono Pervalkų kaime gimęs vienas žymiausių pokario rezistencijos poetų, prozininkas, vertėjas Bronius Krivickas, kuriam pernai būtų sukakę 100 metų. Jo portretą savaiپ interpretavo jaunosios kartos kraštiečiai dailininkas Arvydas Gudas. Jo iliustracijos jau anksčiau yra spausdintos „Šiaurietiškuose atsivėrimuose“. Ketvirtajame žurnalo viršelyje – jau minėto B. Krivicko novelės „Žmonijos istorija“ skenuotas rankraštis. Ši novelė apskritai skelbiama pirmą kartą. Kaip rašo kraštiečiai literatūrologas Virginijus Gasiliūnas, novelės rankraštį, dabar saugomą Maironio lietuvių literatūros muziejuje, šiai institucijai perdavė Juozas Keliuotis 1971 metais. Spėtina, kad B. Krivickas vylėsi, jog kūrinys bus išspausdintas J. Keliuočio redaguotame žurnale „Kūryba“, tačiau dėl neiškių priežasčių novelė iki šiol taip ir nebuvo publikuota. Išsamesnio pristatymo vertas ne tik pats B. Krivickas, bet ir jo šeimos narių likimai. Šios užduoties ėmėsi mokytojas Adolfas Talačka.

Minėtoje novelėje dominuoja mirties tema. Apie juodąją mirtimi neretai vadinamą marą rašo ir rudenį humanitarinių mokslų daktare tapusi kraštiečių Asta Skujytė-Razmienė: kaip marą įsivaizdavo lietuviai ir latviai, kuo panašūs

ir kuo skyrėsi šių dviejų tautų įsivaizdavimai? „Nėra mirties, yra tik išėjimas“, – konstatuoja Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos mokytoja ekspertė Regina Grubinskienė, nekrologo, skirto literatei, ilgametei Diliauskų kaimo bibliotekininkei Konstancijai Vinkelienei, antraštei parinkusi vieną jos eilėraščių eilučių. Mūsų rajonas neteko dar vienos intelektualios, šviesios asmenybės ir kūrėjos. Jos sielos pasaulis slypėjo eilėraščiuose. „Šiaurietiškuose atsivėrimuose“ skaitytojai kviečiami šį pasaulį pažinti.

Kitame savo rašinyje mokytoja R. Grubinskienė pristato šviesaus atminimo fizikos mokytoją Bronių Bagdonavičių, kurį mokiniai mėgdavo vadinti Tetyte. Šis pedagogas Pasvalio Petro Vileišio gimnazijai atidavė 52 gyvenimo metus. Šiomet sukanka 15 metų, kai daugelio atminty ryškų pėdsaką palikęs mokytojas tarp

mūsų nebėra. Pernai minėtos jo 100-osios gimimo metinės. Trečiojoje savo publikacijoje mokytoja R. Grubinskienė narplioja tikrą deketvyvo vertą istoriją, kurios epicentre atsидūrė garsus rusų poetas Sergejus Jeseninas. Kas sieja jį, šviesaus atminimo kraštiečio poeto Mykolo Karčiausko šeimą ir Pasvalį?

Svarbiu šio „Šiaurietiškuose atsivėrimuose“ numerio akcentu tapo kelias. Pernai minėjome beprecedenčio įvykio – Baltijos kelio – 30-ąsias metines. Kelias jungia žmones, tautas, jis visuomet yra kažkur vedantis. Šis kelias, pavadintas Baltijos, tris valstybes atvedė į laisvę. Viktorija Jonkutė aptaria ne tik prieš tris dešimtmečius įvykusį reiškinį, bet ir iškilmingą jo 30-ųjų metų minėjimą prie Saločių pasienio punkto.

Savuoju – kūrybos – keliu tvirčiau žengti pradeda jaunoji menininkė Kamilė Krasauskai-

tė. Vingiaavęs per kelias užsienio šalis jis galiausiai merginą sugrąžino į Vilnių. Pasvalyje gyvenančios režisierės, Pasvalio kultūros centro vaikų ir jaunimo teatro studijos „Drāma“ vadovės Astos Simonaitės kūrybinis kelias plačiai išsikerojęs, jo ribų kol kas nematyti. Į Pasvalį ar iš jo vienaip ar kitaip vedė šešių kunigų jėzuitų veiklos kelias. 2019 metais sukako 450 metų, kai savo veiklą Lietuvoje pradėjo jėzuitai, turėję reikšmingos įtakos mūsų švietimo ir kultūros raidai.

Žurnale dėmesys skiriamas Nacionalinio Kauno dramos teatro aktoriumi ir režisieriumi, Kauno muzikos ansamblio „Ainiai“ (1991–1999) įkūrėjui ir meno vadovui, viešosios įstaigos „Teatro projektai“ įkūrėjui Petrui Venslovui, minėjusiam 70-metį. Jo tėviškė – tarp Namišių ir Manikūnų kaimų. Kaune gyvenantis kraštiečiai interviu pasakoja apie tai, kodėl pasirinko aktoriaus kelią, dalijasi mintimis apie svarbiausius vaidmenis, darbą su legendiniu režisieriumi Eimuntu Nekrošiumi, publikos ir aktoriaus santykį.

Rašinių ciklą apie mūsų krašto varpus – žemės ir dangaus jungties simbolius, vertingus kultūros paveldo objektus, – tęsia istorikas Gražvydas Balčiūnaitis. Tai, kad ši tema svarbi ir nacionaliniu mastu, patvirtina pernai pabaigoje pasirodžiusi mokslo istoriko, etnologo prof. Liberto Klimkos knyga „Užkopus į varpų bokštą“. Šiame leidinyje aptinkama ir pasvalietišku akcentu.

Numeris tradiciškai baigiamas prabėgusių metų kultūrinį gyvenimą reflektuojančia kronika, liudijančia apie gyvybingą mūsų krašto kultūrinę versmę – tą verdinę, kuri vis neleidžia užmiršti, kad kultūra nelyginant tie savi marškiniai yra arčiausiai kiekvieno mūsų.

**Agnė NAUNIKAITĖS
nuotrauka**